

Preken reformasjonsgudstjeneste Røsvik kirke 15.10.2017.

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Lukas i det 20.og 21.kapittel (20.25-21.4).

Frelsen er ikke til salgs er temaet for den andre av søndagene som er spesielt viet reformasjonjubileet. Sammen med kirker over hele verden er vi denne høsten saml om disse viktige temaene. Temaformuleringen er hentet fra det som skjedde i 1517 i Wittenberg da Martin Luther hengte de 95 tesene opp på kirkedøra. Martin Luthers anliggende var å komme kommersialiseringen av religionen til livs. Han hadde sett hvor galt det var at man skulle kunne kjøpe seg fri fra syndene sine for penger, og at slik skulle kirken få økonomi til sine prosjekter. Derfor var hans hovedbudskap, frelsen er fri! Nåden er gratis! Den er for alle!

Jeg tenker at budskapet om at frelsen ikke er til salgs har to dimensjoner, en med betydning for det indre trosliv, og en med betydning for hvordan vi forstår religion i et etisk og samfunnsmessig perspektiv. Disse dimensjonene griper også inn i hverandre.

Hva betyr det for vårt indre trosliv at frelsen er gratis? For Luther og reformatorene var dette helt avgjørende, frelsen var Guds gave, ingen kunne kjøpe seg til den, og ingen kunne heller gjøre gode gjerninger for å fortjene den.

Utgangspunktet er at det som tilhører Gud kan vi mennesker aldri bemektige oss, aldri tro at vi helt ut forstår, aldri tro at er noe vi eier, Gud er alltid en gave. Å tro på Gud er en gave, kjærligheten Gud omslutter oss med er en gave, å være en del av en kirke er en gave. Dette er det vanskelig for oss mennesker å fatte, hele vår tilværelse er jo bygd på at vi skal fortjene noe, vårt arbeidsliv har dette som prinsipp: Vi gir vår arbeidskraft, vi får lønn tilbake. Ja til og med våre dypeste menneskelige forhold har dette gi og ta perspektivet med seg, et forhold, det være seg mellom kjærester og elskende eller gode venner dør hvis bare den ene gir og den andre bare tar. De eneste forhold som kan være noe i likheten av Gudsforholdet med nåde, er mellom foreldre og barn. Det er vel derfor Jesus så ofte kaller Gud for Far, og at et av de sterkeste bildene av Gud i

Bibelen er når Gud sammenlignes med en ammende mor. Det står at selv om en mor som ammer kan glemme sitt barn, kan ikke Gud det. Og en mor som ammer KAN ikke glemme, hun kjenner smerte på sin egen kropp når barnet ikke får mat. Men Guds kjærlighet er sterkere enn selv den menneskelige kjærlighet som ikke kan glemme.

Denne kjærlighet får vi ikke fordi vi fortjener den, det er ikke et forhold som er basert på å gi og ta. Gud har satt seg i den situasjon at Gud alene er giveren.

Nesten alle religioner er preget av at det kreves noe av de som følger den. Kreves noe for å oppnå gudens gunst. I den kristne tro er det ikke slik. Troen på Gud, kjærligheten fra Gud, hele livet får vi som en gave.

I teksten vi hørte fra profeten Jesaja tidligere i gudstjenesten kommer dette tydelig fram. Der møter vi en scene fra torget hvor torghandlerne står og roper ut sine varer. Ikke roper de «mam, her er det billig.» Eller «sir, her er det prima varer», slik vi kan oppleve når vi kommer på et torg. Nei her ropes det. «Kom og kjøp. Uten penger og betaling, kom og kjøp vann og brød, vin og korn.» Disse versene er en profeti om det som skulle skje senere. I kapittelet foran har vi hørt om den lidende tjener som skulle komme å bringe miskunn og frelse. Her blir dette frembrakt som gratis og til alle. Vi som hører denne teksten i lys av historien om Jesus finner enda dypere mening i den. Jesus kom som den lidende, den som gikk i vårt sted og bar all verdens ondskap for oss. Delte det og bar det på korset. Jesu gjerning for oss mottar vi når vi tar imot vann og vin, brød og korn. Vannet ble øst over oss i dåpen, da fikk vi del i den uforståelige nåden, da ble vi overøst med Guds kjærlighet. Vi gjorde ikke noe til gjengjeld, gaven ble gitt gjennom vann og ord. Den samme gaven får vi ved nattverdbordet når vinene og brødet rekkes oss, det spørres ikke etter hvem vi er, hva vi kan, om vi fortjener det. Vi får det gratis og franko når vi kommer.

Det er stor hvile i denne nåden som rekkes oss. Hvile fordi vi får tro på Guds omsorg og kjærlighet uavhengig av hva vi får til. Og hvile fordi det gir oss tro på at vi er elsket og anerkjent slik vi er. I et samfunn som setter så store krav til oss på alle måter er dette frigjørende for både sjel og ånd.

Og leve i nåde betyr frihet og ydmykhet. For når nåden er mitt grunnlag kan jeg ikke bemektige meg hverken Gud eller andre mennesker, ikke tro at jeg alene har rett eller sette andre i bås. Guds kjærlighet er alltid større. Gud er alltid større enn de rom vi lager for å plassere gudsforståelsen i.

Og da er vi over på hva det betyr for vår religionsforståelse at frelsen ikke er til salgs. Luther gjorde opprør mot kommersialiseringen av religionen, vi kunne også si maktmisbruket av religionen, bemektigelsen av religionen. Dette blir satt på spissen i evangelieteksten i dag, der understreker Lukas kontrasten mellom enken som gav alt hun hadde, og de skriftlærde som solte seg i sin egen glans. Det at frelsen er gratis er et stadig varsko til alle som vil ta religionen, troen til inntekt for seg og sitt, og dermed tro at de har rett og makt. Og det at frelsen er gratis er en sterk advarsel til alle som vil love materiell velstand, helse og helbredelse bare du tror nok eller gir nok. Det er mange som vil tjene på religionen, tjene på Gud. Det er betegnende at Det nye testamente snakker så mye om misbruk av penger, slik hørte vi det om magikeren Simon, som ville kjøpe seg kraften han så disiplene hadde, og tidligere i Apostlenes gjerninger hører vi om Annanias og Safira som underslo menighetens penger. Det å misbruke religionen til egen vinning har vært en fare fra kirkens første tid, og både Jesus selv og apostlene slo hardt ned på det.

Når Gudstroen blir til maktutøvelse overfor andre mennesker, enten det er ved å love noe på Guds vegne for penger, eller ved å ta til seg av andres menneskers liv og kropp, da er det ingen gudstro, da er det det menneskelig ondskap og maktbegjær.

Jeg tror Jesus gjorde noe meget klokt da han fortalte om den fattige enken som ga sine siste penger i tempelkassen. Dermed setter han en standard for hvem det er som er viktig og stor i Guds rike. Han gjorde det samme flere ganger, ikke minst da han i samtale med disiplene fikk spørsmål om hvem som var størst i Guds rike. Da setter han frem et lite barn og sier: «Uten at dere blir som barn igjen kan dere ikke se Guds rike». Guds standard er så annerledes enn vår. «Det som var lite i menneskers øyne utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme.». Det er sannelig et ord til selvransaking, og til solidarisk handling. Frelsen er ikke til salgs, frelsen er ikke til maktbruk, den er gitt oss for å stille opp for den svake, for den som utsettes for maktmisbruk, den er gitt oss for å være en stadig korleksjon når vi velger makt og penger fremfor kjærlighet og nåde.

Vi lever i en veldig kommersialisert og materiell tidsalder. Nesten alt kan kjøpes for penger. Og samfunnet graderer vår verdi etter hvor økonomisk produktive og nyttige vi er. Derfor er det lovgivning på trappene som vil gjøre det lettere å fjerne foster som er syke og kanskje vil bli en økonomisk utgift for samfunnet,

derfor er det mennesker som ønsker at den unyttige syke og gamle skal kunne befris fra livet. Det argumenteres kanskje for dette med hensyn til den syke, men konsekvensen kan bli at den som ikke lenger er sterk og produktiv kjenner seg som en byrde. Unge mennesker i dag presenteres for noen krav til utseende og karriere som gjør livet tungt og vanskelig å leve. Forskjellene i verden, mellom vi som er rike og de som er så utrolig fattige bare øker og øker. Det er vanskelig å se hvordan alt dette skal løses, men jeg tror det er viktig at vi aldri slutter å holde frem de radikale krav til hvordan livet skal leves og religionen skal praktiseres, de radikale krav som ligger i at frelsen er gratis.

Det er aldri slik at noe er bare åndelige og noe er materielt og verdslig. Det at vi får troen som en gave uforskyldt for Jesu skyld gjelder vårt åndelig liv, men det får betydning for vårt liv i verden.

Frelsen er ikke til salgs, vi er benådet med gaver fra Gud for selv å gi gavene videre.

ÆvfosoDHÅsvoeobesgfetea.